„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приповедно“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 144. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 12. СЕПТЕМБРА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Карађорђевци у Србији.

Има ли у Србији Карађорђеваца? Јесу ли многобројни? Имају ли изгледа на успех?

Ова се питања натурују данас свакоме, а што је тако, припада заслуга раскраљу Милану и његовом преком суду. Они су довели и Пашића дотле, да је на последњој седници преког суда узвикнуо: — Признајем да сам крив, што нисам јаче требио из радикалне странке Карађорђевце.

Ах! Дакле има Карађорђеваца у радикалној странци?! Има их у тој најјачој партији у земљи?!

Без сумње их има! Али их има и у либералној странци, а у напредњачкој странци их има по свој прилици сразмерно највише.

Па опет! Може се рећи и то, да Карађорђеваца нема у Србији, нема их у оном смислу, у коме има н. пр. Орлеаниста у Француској, Карлиста у Шпанији и т. д. Орлеанисте у Француској имају своје листове, своју организацију, они су странка. У том смислу нема Карађорђеваца у Србији. Они нису политичко-династичка странка. Они нису груписани и не раде ништа. Њихове су симпатије окренуте према Карађорђевићима, као симпатије Љубе Живковића, према Биарицу. То је све! Мисли и симпатије слободне су. Ако су хрђаве, не шкоде, ако су добре не вајде. Карађорђевци су у Србији — неми кип.

Но не само да Карађорђевци у Србији не раде ништа, него и сами Карађорђевићи чине све могуће, да се на њих заборави. Кад су урадили што?! Кад су се појавили у јавности?! Кад су показали да их се тиче судбина српског народа? Где су се истакли, да се бар говори о њима? Кад су учинили што, да их свет не заборави!?

Сравните их са Орлеанистама у Француској, или ма са Карлистама у Шпанији. Не можете их сравнити! Не велимо овде онај рад, који би се огледао у отимању око престола. Него какав такав рад на напретку народа... Нема га.

О Петру Карађорђевићу, најстаријем члану породице, беше реч за време босанског устанка, па онда, кад се оженио са кнегињом Зорком, ћерком кнеза Николе. То беше пре неких 15 година, па од оно доба не чу свет ништа више о њему.

Ко зна овде код нас где пребива стално Петар Карађорђевић? Колико има деце? Има ли мушког потомства? Има ли браће и колико. Где су? А колико их има, који то знају у Србији?

Љуба Живковић је човек који се много бави политиком, али му потпуно верујемо, кад је рекао пред преким судом, да је тек сад, у истрази први пут чуо име Александра Карађорђевића.

Ево, тако стоји ствар, и сад можете мислити, колико раде Карађорђевићи за себе . . .

Дабогме, поред свег тог има у Србији људи, чије су симпатије окренуте према Карађорђевићима.

Симпатије! То су људи, чији су дедови и очеви стајали у тесним везама са Карађорђевићима, па су деца слушала по кад кад то име на огњишту своме. И услед тих старих веза, остало је код неких још увек нешто као нека симпатија, а код врло многих се изгубила.

У Србији добро познају те породице. Ал ко је тај, који ће да оцени: код којих чланова тих породица остадоше симпатије, а код којих се изгубише? Јавно то нико не исповеда. Карађорђевци не постоје као странка. Они што их има и колико их има претопише се у разне странке: у либералну, напредњачку и радикалну.

Изволите их наћи. Они исповедају програм тих странака, покоравају се партијској дисциплини, они у оквиру тих странака нит радише што за Карађорђевића, нит имадоше прилике за то.

Пашић је изрекао врло неумесну реч, кад је казао, да он те елементе није довољно требио у радикалној странци. Како ће да их треби? Морао би саставити читав преки суд, па да испитује, тражи сведоке и мучи поједине чланове да признаду оно, што они и не смеју јавно признати. Види се колико је био ушепртљио, кад га је државни тужилац запитао: који су то Карађорђевци у радикалној странци? Та он није умео да одговори ни то: који су људи избачени из радикалне странке као Карађорђевци?

Напослетку је промуцао два имена: др. Драгишу Станојевића и Ранка Тајсића.

Др. Драгиша Станојевић је род Карађорђевићима. Но нема доказа, да се бавио династичком политиком. Он је био социјалиста, па се пореметио с њима. Радио је с напредњацима, па се догодило исто то, радио је с радикалима, па се и са њима пореметио. Ал није истина, да је искључен из радикалне странке због тог, што је био Карађорђевићевац. Др. Драгиша Станојевић је један од најобразованијих људи у Србији, али је он уједно природа, која не трпи дисциплину, и ако је кад год имао веза с Карађорђевићима, он се за цело пореметио и с њима.

Драгиша је и на науци све почињао и све напустио. Почео је да се бави народном економијом, с историјом, критиком, па се пореметио и с тим и почео напослетку да превађа — песме.

Не, не! Др. Драгиша Станојевић није још нашао оно право и неће никад наћи. Он је слаб доказ за тврдњу Пашићеву.

А Ранко Тајсић?! Ранко је сањао за слободоумним уставом и народним правом. Све се остало изгубило пред тим. И зато што је био искрен радикал, гонили су га као и Пашића, хтели да га униште као и Пашића, нашли против њега лажне сведоке, као и против Пашића. Пашић, ако ништа друго, бар се љуто уверио на како ужасан начин, може невин човек у извесним временима, да настрада у Србији.

Ранко је спасао главу на Цетињу. Како сад мисли о Карађорђевићима не знам. Ал док беше у Србији зацело им није водио бригу.

* * *

Пашић је опет зато окривио радикалну странку пред преким судом, да у њој има још пуно Карађорђевићеваца. Што их није јаче требио, рекле, да је његов грех.

Ова мисао није поникла у глави Пашићевој. Она му је у затвору подметнута, сугерирана. А можда неће у идућем броју „Заставе“ ја ћу казати како и од кога.

Ово није нова обеда. Раскраљ Милан ју је стотину пута изговарао. Но може ли бити да је раскраљ искрено мислио, кад је тако говорио? Ја сумњам. А ево зашто:

Међу члановима напредњачке странке беше цвет оних породица, којих су симпатије биле окренуте према Карађорђевићима. И опет је негдањи краљ Милан највише веровао баш тој странци, тим људима. Он те старе симпатије није узимао озбиљно.

Али није никад веровао радикалима, бајаги, што мед њима има Карађорђеваца. Како да се то протумачи? Може ли бити, да је тако мислио озбиљно? Не!

Друго је било у ствари. Кад је Хаџић-Светић први пут поднео и растумачио кнезу Милошу свој устав, Милош га је мирно слушао, па онда плану: — Нећемо тако! То није ништа! Шта значи то, да народ дели са кнезом власт?! Неко мора да буде господар. Или ја или народ! А док сам ја жив, хоћу да будем господар ја!

Ово није било само начело кнеза Милоша. Огромна већина владара дели то мишљење и ако га не кажује отворено. Па то је мишљење делио и негдањи краљ Милан.

Ко је дирао у његову свемоћ, дирао му је у очи. С либералним уставом био је потпуно задовољан. То није био устав, него подсмех на устав. Напредњаци су му попуштали до краја. С њима је радио, а није се бојао, што има међу њима људи чије су симпатије може бити окренуте Карађорђевићима.

С радикалима је било обратно. Они су се искрено борили за демократски устав, али су озбиљно хтели, да стерају краљеву самовласт у границе. За то је негдањи краљ Милан гледао у њима своје противнике. И за то их је волео да жиголе као странку, у којој има пуно — Карађорђеваца. Ето, то је решење целе загонетке.

Док је било у Србији странака, борба се водила око начела, око устава; а династичко питање беше стерано у закутак. Сад је раскраљ Милан израдио, да се забране начелне странке. Шта ће сад они, који су незадовољни? Око чега ће да се купе? Где год подигну бедеме против уставних, начелних питања, тамо ће политика да се разлије у другом правцу. У коме? — Само се каже.

И док раскраљ Милан овако ради у Србији, незадовољство народа мора да расте. То, и оваке парнице, као ова садања, скренуће пажњу Србије неумитно баш онамо, где би раскраљ најмање волео. И ако овако устраје, народ у Србији мора окренути погледе на другу страну. Не из симпатије, но из невоље.

Не треба никог доводити у искушење. Раскраљ Милан како је почео, удухнуће душу у онај неми кип, у Карађорђевство у Србији. Ко има мрве мозга, мора то увидети.

—ша.

Писмо из Србије.

Београд, 10. септембра.

Пре свега, две три речи о последњим данима преког суђења.

Оптужба није претрпела највећи пораз онога дана, кад је Ђура Кнежевић повукао свој исказ. Оптужба је разбијена потпуно дан раније, када су браниоци оптужених изнели пред преки суд истину о Крезовићу. Доказали су му, да лаже, да је имао два пасоша и да се и по зове Крезовић. Па му доказаше, да је био у служби и код воденичара у оно време, кад он тврди, да је ишао завереничким послом, послат од кнеза Николе и Карађорђевића. Докле га кнез Никола шаље да склапа завере, а он — служи. Било је јасно, да лаже и да је прича његова измишљена. Браниоци су тражили, да се преслушају сведоци, који ће то потврдити.

Тада је државни тужилац изјавио, да то није потребно, јер је све то суду познато. А има и у истражним актима. Но разуме се, суд није дозволио браниоцима ни оптуженима, да завире у та акта. Но, не само то, суд није хтео ни на расправи да прочита и констатује све оно, што терети Димитрија „Крезовића“, што доказује, да је његов исказ лажан. Суд је хтео да са претрпавањем главне ствари заведе свет, браниоце, све, и да остане мишљење, како је Димитрије Крезовић веродостојан сведок. А кад га браниоци ухватише у том ружном послу, у послу, који се не слаже са достојанством суда, онда је суд био осрамоћен, компромитиран заједно с Димитријем Крезовићем.

Оптужба беше већ онда поништена, суд изнешен на видело као пристрастан, као учесник у послу, да се оптуженици — па исправди осуде.

Тада је дошла други дан и изјава Кнежевићева. Циљ те изјаве јасан је. Кад је било већ доказано, да радикалне вође нису криве у атентату, онда је требало доказати, да нису криви ни други, који су подметли Кнежевића, да изведе привидни атентат. Кнежевић је морао доказати, да је сам крив. Верујте, да све оно није било друго, но комедија. Нарочито оно с Васином улицом.

Да је то тако, сведочи факт, да је преки суд издао на свет стенографске белешке о последњој седници и дао их свима извештачима. Зашто? Само зато, што му то иде у корист. Кад не могу да окриве радикале, бар да спасу оне праве кривце. Издао је стенографске белешке и зато, да се види повлачење Пашићево.

Пашић је мртав и без стрељања. Оно што је требао да учини привидан атентат, постигнуто је. Пашић је подлегао ужасима и отишао у Милапов табор. Постигнуто је главно и ако не оно, што се хтело, т. ј. и ако нису могли радикалима да створе и „докажу“ кривицу.

Напомињем вам још, да у стенографским белешкама, што их је издао сам преки суд о последњем дану, нема оно, што је донела једино „Застава“, т. ј. о понашању председникову. Видели су, да би с тим била ствар с Ђуром мало вероватнија, али да би председник суда био неисказано — обрукан.

* * *

Суд још није објавио, кад ће бити седница. Сумњају, да ће бити у суботу и многи држе, да ће пре седнице доћи помиловање, обустава парнице, аболуција. (?! — Пр. ур. „Заст.“).

То изводе и из писања дворског листа „Малих Новина“. Пера Тодоровић, који је до сад тражио строгу правду и да се згази змији за врат, сад иште милости и хвали се, да ће он радити за то помиловање. И разуме се, још ће се после хвалити, да је то учинио он, а не што је оптужба потпуно насела и показало се, да ничег нема у ствари и што се ни због јавног мњења у Србији, ни због јавног мњења у Европи, није смело ићи дотле, да се осуде или чак стрељају људи, чија је невиност потпуно изашла на видело.

* * *

Гђа Лепосава Алавантићка је дошла у Београд. Од пута се одморила у кафани код „Солуна“ у Земуну, а јуче пре подне примила је посету шпијуна београд. Влајка, с којим се у 2½ сахата по подне превезла у Београд. Видели смо је у пролазу за управу усхићену — — обећањима.

Но преварила се у рачуну, и чим је дошла у Београд — затворише је. Направише и од ње оптужену на место сведока. Но овоме не приписују никакве важности. Оптужене је Бадемлић поново бацио у окове. Хоће ваљда од Николе Пашића још веће понижење и од других да се одреку странке, како би на тај начин разбили радикалну партију.

* * *

Београд, 10. септембра.

У Београду се све изменуло. Грађани дахнуше душом и слободније разговарају. Све је оживело.

Прекјуче је био збор београдске интелигенције свију странака. Решено је, ако буду животи оптуженика у опасности, да иду молити краља. Резолуцију краљу саставио је Гига Гершић, а потписао ју је чак и чича-Никола Христић. То је веома значајно и доказ, да је духнуо други ветар.

Последњих дана била је у европским листовима реч само о томе, да раскраљ Милан мора напустити Србију. Читали сте у „П. Лојду“ где вели, да не увиђа, за што би то било у интересу Србије, а раскраљ је изјавио, да ће се пре дати исећи на комаде, но оставити Србију.

Један од угледних дипломата рекао је данас једном виђеном члану радикалне странке на питање: Како изгледа? ове речи: „Бићете потпуно задовољни.“

Последња реч Николе Пашића

(Пред преким судом).

Нема сумње, Пашића су скр'али, сломили. Ево ћемо да донесемо по стенографским белешкама сва главнија места, што их рече пред судом. Не треба критике. Признаје, да су купили лажне сведоке, да га упропасте.

Грозније није могао да обележи стање у земљи.

И опет за то Пашић себе беди, себе и странку. Беди себе, што није помогао да се то стање одржи у земљи и — учврсти.

Пашић је рекао ово:

Докази, који су изнесени против мене, почивају на сведоцбама лажних сведока и на комбинацијама, које не могу издржати никакву критику. Ја нисам крив, ја сам потпуно невин за оно, за шта ме тужи г. држ. тужилац, али ја као политичар морам признати, да има неке моје кривице, које ме терете, али само са политичког партијског гледишта и те кривице ја могу овде јавно пред судом признати.

Оне се састоје у томе, што ја као шеф странке нисам благовремено предузео мере, да се не створи то неповерење код највиших кругова. Нисам предузео н. пр. меру, да ја оне елементе антидинастичке који се налазе у нашој партији, истражујем и сузбијем, а тако исто да не допустим, да партија по својој бујности не окрене и не изађе ван граница лојалности и оданости. Дакле, ту може бити погрешке до мене, што ја нисам благовремено постарао се, да спречим да се не створи неповерење према мени.

Друга једна моја погрешка састоји се у томе, што ја нисам промену од 11. октобра схватио онако, ни дао јој важност, коју она заслужује.

Промену, којом је Његово Величанство краљ установио ванпартијску владавину, која је у интересу краља и отаџбине, ту промену нисам довољно оценио одма, него тек доцније; кад је Њ. В. краљ изишао са оштрим речима против радикалне странке; тек онда сам видео, да у овој промени лежи дубљи значај а не онај, који сам јој ја дао и схватио.

Кад сам то схватио, ја сам онда, као што рекох, још раније позвао седницу главног одбора, да се странка распусти, као што су и остале странке учиниле, јер кад владалац излази и каже, да жели да учини једном крај партијској владавини, онда ни једна странка не може више опстати као странка, док се тај систем подржава. Дакле, позвао сам чланове главног одбора радикалне странке да реше, да се странка распусти. И у тој седници изнео је мишљење г. Љуба Живковић, да се може да продужи опозиција у границама легалним, ако се одрекне да се добровољно плаћа данак. И та мисао је сузбијена, и сам предлагач је одустао од ње и остало је да се реши питање о распусту саме странке. Ту је погрешка моја, што ја нисам настао с највећом енергијом, да се то питање реши, него сам дао времена, да се и даље води партијска борба; то је проузроковало последице, које су додијале и краљу и народу. То је друга моја погрешка, која је још више проузроковала неповерење наспрам мене, као шефа странке.

У тој партијској борби морам признати, да сам сам лично погрешио, кад сам нанео увреду Његову Величанству краљу Милану у штампи и за то сам био осуђен. И моја погрешка состила се тим јача, што нисам одмах молио Његово Величанство краља Александра за милост.

То су погрешке, које су створиле неповерење против мене код највиших кругова.

Пошто сам издржао затвор, ја сам се решио, да се повучем с политичког поља.

Ја сам се решио, да се повучем из политичког живота, пошто сам увидео, да партијска борба не може више да се води, јер ако би се водила, довела би до сукоба с владаоцем, а сваки мора признати, ко земљи жели добра, да је реч владаоца старија него ма ког другог политичара у земљи. У томе моменту, кад сам ја размишљао, да се повучем с политичког поља, десио се овај несрећни случај, који је потресао срца целога народа и свију нас, десио се, господо атентат на Његово Величанство Краља Милана. Мени тим теже пада тај догађај, што као шеф странке нисам водио довољно енергичну политику, да се избегну све оне увреде, које су у органу наше странке нанесене биле команданту активне војске Његовом Величанству краљу Милану који је, као што смо видели, допринео много одржању реда у земљи и увећању и оснажењу наше војске. Господо судије, ја на овај жалосни догађај гледам не са гледишта правничког, јер се у томе не разумем, него са гледишта политичког, са гледишта српског, са гледишта једног патриоте и могу с моје стране да захвалим једино Богу, што чува Србију, што је промашило тане атентаторово Краља Милана, јер да је нестало, по несрећи живота његовог Величанства Краља Милана остао би само један представник династије, и они који су покренули руку атентаторову на Њ. В. Краља Милана, они би своју радњу продужили и на последњег изданка династије Обреновића, да и Њега нестане. На тај начин дошла би Србија у један вртлог, настало би династично питање; умешале би се стране силе и Србија би дошла у онакав исти положај, у какав је дошла била Пољска. Партијске борбе изазвале су биле династично питање; умешале се стране силе и свршило се деобом Пољске.

Тако, кад је Њег. Величанство Краљ узео владу у своје руке, онда се по себи разуме, да је узео и решење оног питања о краљевским родитељима у своје руке и одмах је пришао решењу питања о Краљевским Родитељима. Кад је Њег. Величанство Краљ Отац желео 1894 године да се поврати, онда је по мом мишљењу учињена та погрешка, што тадањи радикални кабинет није изишао на сусрет да се то питање реши, те да се легалним начином уклоне све сметње и препреке, и на тај начин да се избегну тразвице, које изазивају и стварају неповерење, које је са кабинета прешло на странку, прешло је и на мене као шефа атранке.

Друга једна погрешка та је, што је сам Симић учинио, као што се види из писма, што није стајао на неутралном земљишту у питању Краљевих Родитеља, но је тражио неко страно посредовање да се Краљ Милан уклони, сматрајући да ће тиме себи олакшати. Међутим таква питања изазивају неповерење, које се преноша на странку, па по природи ствари и на мене. Отуда је и потекло све неповерење, које је довело мене онде, нешто са кривица мојих.

Но има и других појава у политичком животу, које су биле, а које су сматране да истичу из кругова радикалних и препадале се на мене, а то су брошуре и писање по страним новинама, које ја још и жешће осуђујем, него и сам државни тужилац и судије, јер држим да сва та писања шкоде колико Србији толико и оној странци, која је желела да се приступи решењу уставног питања.

Дакле, ја осуђујем све који су то радили или то помагали. Али ја никад нисам то помагао, нити сам знао да то постоји, већ сам то чуо тек онда, кад је то државна тужба споменула.

Предс.: Ви сте казали да је до вас кривица и у томе, што у вашој странци има људи, који су и антидинастичари и нисте их побијали.

Опт. Н. Пашић: Јесте сузбијао сам, али не најенергичније.

Предс.: То значи да су вам познати који су то људи?

Опт. Н. Пашић: Тих људи има у свакој партији, и ту је требао човек да обрати пажњу да се они сузбију.

Предс.: А хоћете ли да покажете који су то људи у вашој партији.

Опт. Н. Пашић: Кога год сам ухватио да је грешио, ја сам га истеривао из странке, али признајем да нисам обратио највећу пажњу. Тако н. пр. погрешио је Драгиша Станојевић, па је отеран из странке! Милорад Карамарковић, па Ранко Тајсић и они су истерани из странке, али само требало је да се обрати још већа пажња на такве људе.

Предс.: Идите на своје место.

Колико је овај говор Пашићев дошао као наручен, управо био наручен, то сведочи дворски лист „Мале Новине". Јер Пера Тодоровић је потписао с пуним именом овакав чланак:

„Реч у напред.

Име му је Никола Пашић!

Претоварен је политичким гресима, стоји пред преким судом, оптужен је за велеиздају која се смрћу казни, и једини Бог и преки суд знају, шта му може донети још сутрашњи дан.

Па ипак за то ја и смем, и могу и хоћу да рекнем, да је Пашић онамад пред судом био човек, био је Србин, био је родољуб — већи родољуб но партизан.

Он је имао куражи да призна своје тешке политичке погрешке и да обележи још теже погрешке своје странке.

Мудро је од њега, што је те погрешке увидео, а куражно је, што је имао смелости да их јавно призна.

Знатан део јевропске штампе, као и сва руска штампа, сви ти звани и незвани пријатељи српских радикала упорно су тврдили, да у радикалној странци нема антидинастичких елемената да радикална странка никад није излазила ван граница лојалности и оданости, да је бављење Њ. В. краља Милана у Србији штетно по земљу, да је и сам Пашић у својим односима и свом држању према двору увек био исправан, да је ова парница нарочито удешена, да се радикални прваци упропасте.

Пашић им је сад свима јавно, отворено из сопствених побуда рекао, да не говоре истину, да греше, да се варају у таким својим оценама.

То је и мудро, и јуначно и родољубиво с његове стране. Ми можемо жалити само једно, а то мора сажаљевати и сам Пашић, што та мудра увиђавност његова долази тако позно, што се јављa тек пред преким судом.

Али тако је ваљда хтела зла судбина.

Пашић је стао пред отвор н гроб, он се суочио с неумитном смрћу и у том свечаном и узвишеном тренутку више није могло бити ни дволичења, ни лагања, ни обмањивања себе сама. И Пашић је рекао истину. Из њега су проговорили, здрава српска свест и здрава српска осећања.

Хвала Богу а хвала и Пашићу и за толико!

Ово нека буде као увод у наша даља разлагања о значају Пашићеве изјаве пред судом и о раду радикалне странке у опште.

Ми смо на уводном месту расправили питање о Карађорђевићима у радикалној странци а у првом броју што иде, казаћемо: Зашто је Пашић онако говорио пред преким судом, као што је говорио. — Није без значаја, зашто је Пера Тодоровић полетео тако одушевљено у наручја Пашићева . . .

Нови Сад, 10. септембра.

Криза аустријског министарства. Како јављају најновије вести из Беча, министарство Туново поднело је оставку. У борби аустријских Немаца против Словена, министарство ово није било кадро да заузме одлучан положај, хтело је да седи на две столице, али се измигољише под њим обе. Оно се ослањало на словенску већину у аустријском сабору, но у последње време почело је јако да излази на сусрет Немцима, који су толику ларму дигли због т. з. језичких наредаба. То је учинило да је министарство Туново много изгубило и међу самим Словенима. Природно је, дакле, да је оно пасти морало. Ко ће доћи на владу још се не зна. Изгледа, да и круна у овом питању још није ништа одлучила. Но у политичким круговима аустријским опште је мишљење, да ће доћи привремено чиновничко министарство, које ће имати колико толико да рашчисти натуштени политички хоризонт у Аустрији, и да прокрчи пута ком дефинитивном министарству.

Политичке вести.

О путу кнеза Николе у Цариград. „Пешт. Лојд" и други листови, сад опет пишу нешто ново. По најновијим вестима, које су добили из Цариграда, између кнеза Николе и султана било је разговора о регулисању Бојане и скадарског језера. По томе би Црна Гора добила опет нешто земље, а Бојана би се пловном учинила. Дакле, сад се бар опет нешто признаје, а не тврди више, да је кнез Никола због тога отишао, да види како би султан примио кнежеву намеру, да он, кнез Никола метне краљевску круну Србије на своју главу. Немачки један лист из Минхена „Алгемајне Цајтунг" пише о томе, како се кнез Никола услед сретних веза удајом и женитбом своје деце, мора врло снажним и сигурним да осећа. Јер тако се само може разумети, да је од султана тражио, да му уступи долину Лима, која по берлинском уговору спада у аустријску сферу. Кнез би Никола тиме хтео, да се граничи са Србијом, те да своју војску баци на српску границу и тиме постане господар ситуације у Србији. Но с друге стране да пресече Аустрији пут у Солун. Незна се још, да ли је султан пристао на тај захтев, но све и да пристане, кнез Никола не сме заборавити, да би се Аустрија одлучно томе одупрла. Црну Гору сигурно потпомаже неко у томе, јер се она сама несме толико дрзнути." Дакле ипак је морало бити говора између кнеза Николе и султана о некој земљи, јер ево и ти листови сад потврђују то.

Јади Срба у Ст. Србији и Македонији. Порта је пре краткога времена покушала да и Србима испуни један праведан захтев, но врло се брзо на жалост покајала. Због српске цркве у Куманову, водила се међу тамошњим Србима и Бугарима дуга и огорчена борба. Бугари су силом хтели ту српску цркву себи да при своје. Порта је тој борби учинила била крај, што је решила онако како треба; признала је Србима њихово неоспорно право на цркву, а одбила је Бугаре. Но бугарска влада у Софији није мировала, непрестано

ПОДЛИСТАК

СВЕ ЈЕ МИРНО!

ПОСВЕЋЕНО ОМЛАДИНИ

Све је мирно, омладино,
Сунце зашло, месец сјаје;
Звезде трепте, ветар дува,
Шумом носи уздисаје.
Уздисаје, што у грудма
Крвцу леде, душу муче;
Све је мирно, јасно с' чује
Где природе глас шапуће:
Сјајне звезде српског неба;
Не трепећу, већ се гасе!
Српско чело боре множи,
Светли дани Српству мраче!
Славуји су умукнули,
По горама Србадије, —
Српска вила слободарка
У самоћи сузе лије!
Глас освете, јавор гусле,
Чувар славе Србинове,
О клин' висе; све је мирно,
Могу спават' слатке снове!
Све је мирно, али често
Ту мирноћу узнемири —
Смртни ропац див Србина
Ал гроб хладни то умири.
Гробар српски заморен је,
Сваког дана посла има,
Одмори се па уздахне,
Шта ће бити са Србима?!
Све је мирно ко на гробљу.
Ризов, Шопов — Синесије
Поп Бијанкин, Франк и Калај
Свак у здравље Србу пије
Све је мирно, снег се топи,
На Косову зора плави,
Крв се лије пламен букти,
Арнаутин »бесу« слави.
Све је мирно, ноћ је пала
Звезде сјаје, месец шеће,
Огледа се у Вардару
Што је вид'о зборит' не ће
А вид'о је гробље ново,
Море крви, жртве нове,
И вид'о је где с' срамоте,
Кћери, мајке Србинове.
Све је мирно, зора плави,
Звезда нема, месец бледи.
На Неретви и Миљацкој
Сунце с' рађа, чудо гледи.
Свештеници божје слуге,
Међу браћом љубав сеју,
А жандарми Калајеви
Плод им беру па се смеју.
Све је мирно, ал' свуд није.
Свете сени на Косову
Потресене овим миром,
Омладину српску зову:
Омладино, надо Српства,
Зар мртвило код теб' влада?
Ил' не видиш, ил' не чујеш
Где се руши српска зграда?
Зар не видиш на Косову
Српско име како с' слави?!
Ил не видиш са запада
Зора Српству како плави?!
Помоћ, помоћ, омладино,
Сада можеш Српство спасти,
Ушћутиш ли, биће доцкан
На тебе ће клетва пасти.
Ти оживи јавор гусле,
Згази ногом мржњу стару,
Крв и живот ти принеси
Српској мисли на олтару.
Разви барјак слоге српске,
На њем' пиши златна слова;
Ил' смрт Српству, ил' слободу,
Аманет је са Косова,
Па небој се од изрода,
Већ предузми свето дело,
Бог је с тобом, света правда,
И с тобом је Српство цело.
Све је мирно, омладино.
Крви много гробље ниче,
И звезде се српске гасе,
Мач у руке осветниче!

Куршумлија јуна 1899

Драгољуб П. Симић.

је ровила, док порта није понукла оно своје решење и Бугарима признала право на кумановску српску цркву. Огорчење међу тамошњим Србима је врло велико, јер су они већ били положили темељ за градњу нове цркве. Но је ли чудо, што се овако десило? Бугарска се влада заузима за своје, а шта ради српска? Она слепо служи раскраљу Милану и упропашћује по жељи његовој отаџбину своју и најбоље синове њене.

Словенски новинарски збор у Кракови. Као што је познато, ово дана ће се одржати у Кракови збор словенских новинара. Баш у очи збора десило се нешто неочекивано. Намесништво је наложило краковској окружној полицијској власти, да не припусти на збор словенске новинаре из Угарске, наиме Србе, Хрвате и Словаке. Ово је изазвало велико огорчење и извршни одбор словенског новинарског конгреса уложио је уток против те неправедне и неоправдане забране, на аустријском мин. председника грофа Туна. Но како јављају безуспешно, јер је намесништво поново наложило краковској окружној полицијској власти, да угарске словенске новинаре не припусти збору. Пољски листови јако су се окомили на угарску владу и тврде, да се она обратила аустријској власти, да словенским новинарима из Угарске забрани да присуствују овом збору, бојећи се зар, да би се ови на збору, потужили на притискивање Словена у Угарској. Пољски листови веле, да је забраном овом задан осетан удар пољско-угарском пријатељству. Словенски збор у Кракови добио је тиме политички значај и Пољаци се морају сада више но икад сјединити са свима Словенима Аустроугарске, на заједничку одбрану.

Сукоб између Енглеске и Транзвала. Председник орањске републике изјавио је у сабору орањском, дакле званично, да ће орањска република потпомоћи Транзвал у рату против Енглеске. И ако се тврди, да ће Орањска моћи само 6000 момака послати у помоћ, због унутрашње несигурности у својој рођеној земљи, то је ипак стање по Енглеску врло судбоносно. Енглеска 1884. г. мал што није платила порез свој, кога је од Бојера претрпела, својим колонијама у Африци. Бојери су сада ставили на коцку независност својих држава, а Енглеска судбу својих колонија Не треба сматрати са ума, да ће Транзвалу врло лако прискочити у помоћ и друге африканске државице, које су врло незадовољне са Енглеском.

О атентату против раскраља Милана.

Кулаковски о преком суду. „Новоје Времја“ доноси диван чланак из пера Ц. Кулаковскога, професора универзитетског, који је и нама добро познат са његових радова о српским књижевним приликама и био дуже времена професор на великој школи у Београду пре 20 година. Из чланка вадимо ова места: Чим уђеш с југа од Пирота у Србију, осећаш се као да си у тамници. Сав је свет преплашен, обзире се, да га когод не прислушкује. Чим се поведе реч о раскраљу Милану, сваки пази, да не изостави речи: Његово Величанство краљ Милан, јер се боји да не доспе на клупе прекога суда. Београд је сав мртав. Сва јавна су места скоро пуста. Где има кога, тамо се шапуће или ћути. Не чује се гласна српска реч, али се зато смело шапуће, па још с чивутским нагласком. Говори о суђењу преког суда и наводи, да би се овака необична парница могла само још у Турској наћи, или тек за време Стамбулова у Бугарској. Оптужба говори против врло уважених лица, који су некад најзнаменитија места заступали, а оснива се на лажним исказима поткупљених сведока.

Пошто је описао, како је суђење и преслушавање оптужених и сведока текло, примећује, да је у Србији ђаво расплео своје замке. То нису турски зулуми, него Миланова зверска дела. Могло би се помислити, да ће суд после тога, пошто се јасно видело, да су сведоци и њихови искази лажни, оптужене ослободити, али то ће тешко бити, јер тамо влада Миланова тиранија. Па и ако не буде јавне казни, извршиће се она тајно, и то ће бити „самоубијства“ и друге „случајности.“ Српска пословица добро вели: Крв није вода, она ће вапити за осветом.

У овом процесу хтело се да истакне то, што је за сваког Руса и Русију најжалосније. Ту се окривљују оптужени због њихова познанства с Русима и њиховим односајима с њима. Помиње се често о учешћу руске политике у завери против Милана и Обреновића. Оптуженици су приморани, да се бране од тога и доказују, да је српском државнику потребно, да је у пријатељству с представницима Русије. А то свакако треба да је понос сваком српском држављанину, да је у пријатељству и вези с руским јавним радницима.

За који дан биће пресуда изречена. Па може ли то бити, да се у овој ствари не чује пресудна реч руске политике? Може ли Русија допустити Милану, аустријском плаћенику и његовим с брда с дола скупљеним министрима да разривају Србију? Ту је потребан силан глас, потребно је спасти српски народ од његових изрода. И ако тога гласа не буде, то ће се пожурити Аустрија и Енглеска, да учине „добро дело“ српском народу, старајући се за криво оптужене. Време не чека!

*

О српским казаматима. Др. И. Садомски, бивши хемичар у монополу београдском написао је опширан чланак у „Петр. Вједомостима“ о српским казаматима и о своме страдању у њима, кад су га због „атентата“ бацили у затвор. У 114 бр. „Заставе“ од о. г. донели смо по његовим исказима страдања његова. Сад је то др. Садомски попунио и изнео у руским новинама, како изгледају казамате и шта је он све претрпео. Осврће се на писање „Малих Новина,“ у којима се познати Пера Тодоровић труди да докаже, да ове казамате нису онако јадне, као што су их изнели Садомски и Јокић. У „Малим Новинама“ он на сва уста виче, што „Росија“ не спомиње и оних 29 чистих соба у горњем спрату, него описује само „фијоке“. А у тим чистим собама су, вели он, затворени сви они оптужени због атентата. Садомски вели, да нико не каже, да у затвору нема чистих соба, али да су ови оптуженици у њима, то је лаж! Тврдња Садомскова, да су оптуженици у оним малим, смрдљивим ћумезима, права је истина, коју нико не покушава да побије, само један Пера Тодоровић. Ако су коме у тим чистим собама и показивали оптуженике, то су тиме хтели само да обману посетиоце, тако, као што и Пера Тодоровић мисли, да својим бестидним опровргавањем убеди цео свет о противном. Да се ко спустио на лествицама доле, видео би на ужас свој, да доле у казаматима, а не у чистим собама, леже Пашић, Таушановић, Весић, пуковник Николић и други. Живот у тим казаматима је страшнији и од саме смрти. Сваки од затворених радо би собом свршио, само да се избави од инквизиције. Али осим четири зида не беше ничега, чиме би могао себи живот одузети. Стражар опет гледао је сваки час, кроз малу јамицу, шта раде затвореници. Често је Садомски слушао, где штаповима шибају затворене, а штапови су воловске жиле и осим тога вреће с песком. То се понављало и дању и ноћу. А кад је помислио, да то може постићи и његову жену и децу, био је у очајању. Завршује свој опис овим: Сва та страдања и сва та мучења биле су Миланове слуге у стању чинити човеку, који је само за то крив, што је Рус и што је одлазио у руско посланство у Београду.

*

Париски „Темс“ о атентату пише: „Знаменит је чин, да улогу краља Милана осуђују не само у Русији, где га особито добро познају, него и у Аустрији, чија престоница не хтеде видети недела његова. Аустрија сама осећа, да треба да се извуче из те солидарности, која је компромитује. Ако политика краља Милана буде ликовала пред београдским судом, то ће бити један повод блиском паду те штетне личности, која се стара да убије свога сина као што је разорила и свој народ.“

Вести из места и са стране.

Архијерејска служба. Сутра, у недељу биће у св. Николајевској цркви у Новом Саду архијерејска служба. Чинодејствоваће епископ Шевић, уз асистенцију пароха св. Николајевске цркве г. Божидара Поповића, придворних калуђера и више свештеника

Забава у Чуругу. Српско певачко друштво у Чуругу приређује у недељу 12. (24.) септ. 1899. г. забаву с игранком у гостионици „Код Тодорке“ у корист своје благајнице. Распоред: Први део: „Преки лек“. Шаљива игра у једном чину од Мите Калића. Дует певају гђце: Катица Којић и Јулка Вучерић. Баритон-соло уз пратњу оркестра, пева г. Коста Перић. Декламује г. Богдан Црнојачки. „Не ће да се противи“. Шаљива игра у једном чину од Милана Савића. Други део. Игранка. Игре су већином српске.

Опет тровање у Жебељу. Недавно смо изнели, како је суд осудио читаву тровачку дружину у Жебељу, која је отровом уклањала сваког, који јој је у њеним смеровима сметао. Но ово дана умро је у Жебељу поново од отрова неки Жан Фузин, њега је отровала рођена мати му, старица од 75 година. У Жебељу никако да похватају још све трговце са отровом, који канда сваком натурују свој еспап. Сад ће суд имати да похвата све конце жебељског тровања.

Продаја жена. У Санаду се десио прошле недеље овај занимљив случај. Више санадских Шваба седели су при чаши вина у гостионици и разговарали се. И са разговора пређоше на трговину. Ондашњи имућан газда Хердибу Јосиф купио је од зидара Франца његову жену и то за 35 повчића по кили. Одмах је дао капару и платио алвалук. То се свима допало, па и млађи брат Францов, ковач Тончи, продао је своју жену Јосифу за 50 ф. Јосиф извадио одмах 50 фор. и пред сведоцима исплати Тончики тражену своту за лепу Швабицу. Још је утаначено да Тончика има своју лепу женицу предати Јосифу 30. о. м. п. н. Цело село је разознало, како ће се свршити. Ако жене пристану још које како. Али ако оне не хтедну, да иду своме новом господару, онда ће у овој занимљивој трговини власт морати да суди.

Тражења лажних сведока.

У петак по подне затворен је на заповед будимпештанског државног тужиоца у једној кавани бивши државни тужилац и адвокат др. Милан Симуновић и предат је државном тужиоцу. „Пест. Лојд“ тврди, да овај чин стоји у свези с догађајем, који се догодио у српском генералном конзулату 26. августа (6. септ.), кад су др. Симуновић и Маша Панаотовић довели Лепосаву Алавантићку српском генералном конзулу, да сведочи у ствари београдске парнице због атентата и завере. Том приликом, каже „Пестер Лојд“, додирнули су пратиоци гђе Алавантићке и питање награде, нашто им је г. Барловац рекао, да не може унапред одретити своту, али ће он исказе госпође Алавантићке наградити према вредности њиховој. (Дакле ипак! То је оно, што смо ми осудили, јер се искази правих сведока не награђују према „вредности“ и оној тежњи њиховој, којом ће се они срушити на главе оптуженика. Јер то значи: Што страшнији и теретнији изказ, тим већа награда. Пр. ур. „З.“)

„П. Лојд.“ тврди, да се у г. Барловцу појавила сумња, што је била реч о награди, те је нашао прилике још истог дана (треба да значи још исте ноћи) да говори с гђом Алавантићком на само, и она му је тада изјавила са сузама у очима, да су је њени пратиоци наговорили на тај исказ. (Ми видимо, да је иначе „П. Лојд“ у овој ствари доста добро обавештен, али по нашим обавештајима није тако текла ствар, гђа Милена Алавантићка изјавила је још пре тога разговора с г. Барловцем, дакле још онда, кад су оба господина била присутна, да она неће да потпише протокол. Пр. ур „З“.) Затим прича „П. Лојд“ сутрашњу сцену у конзулату, кад је г. Алавантићка поново изјавила, да неће да потпише протокол јер, је наговорена. Затим је г. Барловац задржао г. Алавантићку у генер. конзулату, јер се г. Алавантићка бојала освете својих пратилаца. А после је, каже „П. Лојд“ изашао заједљив чланак у „Застави“, у коме се износило, као да је и генерал. конзул српски умешан у тражење лажних сведока. Српска влада извештена о овом, учинила је пријаву код пештанског суда и молила, да судска власт расветли ову ствар. Тужба против Дра Симуновића гласиће: наговарање на лажно сведочанство. Госпођа Дра Симуновића именовала је као браниоца своме мужу Дра Божидара Јефтића.

Добро је, што ће се испитати ова ствар, само не знамо, како ће из ње изаћи г. Барловац. Он је наиме изјавио у „П. Лојду„ с пуним потписом имена свог, да је богато наградио поменуту господу за њихове сумњиве услуге, а гле сад кад је „Застава“ у тој ствари подигла прашину, господа, коју је он богато наградио, стављају се на захтев српске владе под суд. Међутим, најзанимљивије је оно. Лепосава Алавантићка, тај лажни сведок, коме је г. Барловац, као што се он сам хвали, здерао образину, отишла је у Београд. У Земуну је дочекана од тајног повереника полицијског, уапшена је и полузванично јављају из Београда свима новинама, да ће Л. Алавантићка изаћи пред преки суд, да сведочи о врло важним стварима, наиме о Алексију Карађорђевићу и његовим смеровима. Држимо, да веће бруке од ове још није било у свету. Пр. ур. „Заст.“)

Најновије из Београда.

— Скупштина у Нишу сазвана је за 20. септембар.

— Из Београда јављају „Мађар Хирлапу,“ да ће смртне пресуда бити извршева над осуђенима сад у понедеоник 13. септембра. „М. Хирлап“ веома згодно примећује: „Па сваки је начин карактеристичан, што расписују термин, кад ће се извршити смртна пресуда, а овамо пресуда још није ни изречена.“ Са своје стране напомињемо, да је овај лист изашао из штампе још у суботу зором, а преки суд је још у суботу до подне преслушавао сведоке и после тога изјавио, да ће у недељу изрећи пресуду. По закону о преком суду, ако би пресуда гласила на смрт, има се она извршити за 24 сата. Лепе ствари!

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Београд (преко Земуна). Капетач Јова, тамничар, јутрос окован ради тобожњег посредовања између пуковника Влајка и атентатора, да овај најзад све опорекне. **Ово изгледа као нова смицалица, да се сатре Кнежевићев исказ.** Београдски полицајци сад превели нове сведоке Црногорце.

Београд. Јутрос преслушани Павићевићеви и Алавантићеви сведоци. Сутра у недељу изриче преки суд пресуду.

Београд, 10. септембра. Доктор Владан Ђорђевић, министар-председник Србије је у домаћем притвору у Нишу. Ниш је данас фактички од војске опкољена варош. А што се може овде сазнати то је, да се др. Владан налази већ четир дана у домаћем притвору и да се строго пази на њега. Узрок спора је тешко сазнати. Али најпосвећенији кругови тврде, да је раскаљ сазнао, да се др. Владан састао, док се бавио у иностранству с црногорским престолонаследником. Да се још за сад, док траје истрага затрпа цео одношај др. Владан потписује акта и наредбе административне природе.

Др. Владан је настрадао услед денунцијације Бадемлићеве. Пријатељи Владанови чине напоре, да све то представе као сувишну ревност — Бадемлићеву. А уједно траже неко писмо Бадемлићево, да њега покажу у правој боји.

Будимпешта. (Од нашег нарочитог извештача.) Барловац, српски конзул у Будимпешти дао ухапсити Симуновића. Притвор Маше Панаотовића из Митровице сљедује. Ово је наперено против „Заставе“.

Беч. Данас пре подне у 9 сати одржат је под председништвом Туновим министарски савет. Закључено је да цело министарство поднесе оставку. Тун је пре подне у 10 сати био од владара примљен у нарочиту аудијенцију, и на њој је поднео оставку аустријског министарства.

О проневери патријарха Бранковића.

Патријарх Георгије и саборски одбор. И по други пут је саборски одбор одгурнуо ствар патријарха Бранковића. Члан саборског одбора г Јосиф Јагић, који је имао да поднесе исход истраге против патријарха Бранковића уствари проневере, није дошао у седницу. „Браник“ каже, због поплаве. То све може бити. Али је тај извештај био готов, па се могао прочитати и без г. Јагића. Но није у томе ствар, већ у другом нечему. Наиме, господа држе да још није време, нису још довољно обрадили поље, да могу казати: „Нечега има, и то што има, било је из заборавности. Рђаве намере није било, а чим је патријарх дознао за то, он је попунио. Нема дакле ни штете, те је све у реду“.

Пре но што то кажу, треба још „Бранник“ мало отворенije да стане уз патријарха, као што је већ почео. Па онда се надају успеху. Хајде да видимо и то.

Да је патријарх Георгије чист, он не би трпео на свом челу сраман жиг, но би настојао и он и његови пријатељи, да га што пре скину, па ма била и поплава. Док није било поплаве, било је других сметњи, сад им је поплава добро дошла, а да и није било поплаве, нашли би што треће. — Ко из овога не види, колико је сати, тај то никад видети не ће.

Један наш пријатељ нам пише, да је

вест о резултату истраге зато пуштена преко „П. Лојда“ у свет, да се види, што ће рећи штампа. Но штампа ни мало није била обрадована ни умирена оним сапуном, којим мислише да оперу Г. Бранковића. Сад се мало одгурнула ствар, да се чека згодније време.

*

Каменичка црквена слава. Знамо, да су жандари, четири постаје, дочекали и испратили патријарха Георгија у Каменици, и да су чак и затворили једног човека на правди бога, само да се не догоди какав шкандал. Били су командовани чиновници и из сваког села по неки „згодни“ одборник. Патријарх Георгије је и овом приликом обећавао и рекао: „Ја ћу показати ко сам, јер ћу учинити што ни један патријарх до сад.“

Неко је врло згодно приметио онде на месту, да је он то већ приметио. И доиста у историји свију патријараха од почетка и нема примера, да је неко међу њима то показао, што је наш несретни Георгије.

Међутим „Пешт. Лојд“ се већ раскокотао. Има вест: „Освећење једне српске цркве“, а то је знате каменичке цркве. Те се тамо на дугачко разлаже, како је све испало сјајно. Било је нарочито много гостију из Н. Сада. (То се истиче на првом месту). Па онда депутације из појединих општина („П. Лојд“ не каже ништа, на чију су заповед дошле). Има, како су необично топло поздрављали патријарха, па разуме се није изостављено ни то, како је пензионовани председник стола седморице, тајни саветник др. Ливије Радивојевић наздравио патријарху. А већ сви они други искочили су из коже од радости. Видите ли сад, како је било удешено с Матичином скупштином?! Видите ли сад, на што је хтедоше да употребе. Просто да представе ствар, као да су чланови — делили с патријархом. Срамота!

*

Патријарх на Матичиној скупштини. Од г. Л. Јовановића, примили смо ове редове:

У Броду, 9 (21.) септембра.

Данас ми дође случајно до руку број 100. »Браника«, у коме се, описујући 26. октобра одржану скупштину »Матице Српске«, дотиче и моје особе, наводећи, по мени тобоже провоцирани »шкандал« у таковом облику, којим доказује баш противно ономе, што у одбрану »угледа и узвишеног положаја Матице Српске« наводи!

Лепо пише, још да тако и ради — никад бољег радикала!

Будимо Срби, ал опаки, какове ја себи замишљам: поштени, праведни, искрени даље не ћу, јер ово последње ће ми за сада највише служити доказом, да »Браник« није писао у томе чланку »српски«.

Но јер се и он радо хоће да послужи тим именом, то хоћу му мало припомоћи, да бар једну врлину Србина присвоји; да буде »искрен«, па да ствар не само ове згоде, већ увек изнесе у облику правом.

»Браник« наиме вели, да сам ја демонстративно покушао порушити достојанство и углед скупштине »Матице Српске«, а Матица ме је као терала морално напоље, јер скупштина Матичина није »тркалиште разних демонстрација.«

Богу хвала, што се је »Браник« опет забунио, да барем нешто истине избаци, а то је, да »Матица« наша није тркалиште демонстрација. Лепо пише — још да тако и ради!

Но наш се приша мало залетео, кад је ово написао; јер да се је пре тога сетио, како су његови апостоли: председник, М. Полит, И. Вучетић, Лаза Милошев, својим демонстративним понашањем грешили — би се канио пустити из пера овај опис.

Ја прихваћам сада истакнуту девизу »Бранкову«, да је онај, који је демонстрирао, покушао нарушити углед и достојанство »Матице Српске.«

Истина је! Зато сам се и осећао побуђеним, да очувам ту чистоту скупштине Матичине, да не допустим, да је претворе у тркалиште демонстрације, и урадио оно, што ево отворено, а не изопачено, како то »Браник« лажно наводи — признајем, а то је ово:

Кад је председник скупштине пошао урадити оно, што »Браник« замера, »да наиме демонстрира у хатар његов, поздрављајући га говором, (ово и »Браник« признаје); а апостоли »Браника« кад почеше демонстративно викати »живео!«, онда сам ја, јер је што »Браник« вели Његова Светост прост чл н Матице, даклем раван мени и њему, осећао за дужност, да очувам морал скупштине Матичине, да не дозволим да је председник, »у тркалиште демонстрације претвори«, па сам пошао и даље и рекао, да председник и споменута тројица тим више греше о морал Матице, јер демонстрирају у хатар члана матичиног, ког би осудити требали с тога, што тај члан путем јавности нападнуту част своју, кад га назваше простим дефраудантом, ни покушао се није бранити, а камо ли да ју је опрао. Тога ради се ограђујем против овакових манифестација председника, које изгледају као наручене да рехабилитирају онога члана, који им се није уфао ил није хтео ни сам да се опере.

Мимогред напомињем, да би то чинити Његовој Светости света дужност била, ако не себе ради, а оно ради свију нас. Он је стављен на чело цркве наше, на престо Св. Саве, па је брука, да нам и иноверци довикују, да имадемо таког архипастира, који мирне душе трпи, да га у јавним гласилима дефраудантом и кајшарем називају!

Идем рекох, јер не ћу да будем у друштву са онима, који овако руше углед и греше о морал Матице.

Тек иза ове моје изјаве пођем из властите побуде напоље, ал мене на врати дрско нападе Љуба Стефановић, вичући »да чекам да ми скупштина суди«, дочим сам ја узвикнуо, да она мени нема судити нит њега прати; њега само сабор ил суд опрати може!

Суђење спада у надлежност сабора ил суда, кад они рекли буду своје, онда ће се видити и знати, јели госп. Љубе Стефановића клијенат достојан овакових манифестација, и не ћу им бити противан, осим ако се у скупштини Матице Српске чиниле буду. Ето голе истине Ако је даклем »скандал« претварати скупштину Матице Српске у »тркалиште демонстрација« онда је кривња на апостолима »Браника« који то почеше и чинише, а не на мени.

За то још једаред молим »Браник«, да буде барем нешто Србин, да говори и разноси по свету истину!

Лука Јовановић.

Трговина.

НОВИ САД, 11. септембра. Пшеница прве каквоће фор. 8·——— н. Пшеница средња ф. 7·50 до 80 нов. Пшеница лакша роба фор. 7·20—30 н. Наполица ф. 6·50 до 7 ф. Јечам нови ф. 5·10—20 Зоб ф. 4·50—60 Кукуруз у зрну фор. 5·——— нови у клипови ф. 2·—20 нов. Маст 54 фор. Сланина сува 54 фор. дебела пађена 54 фор Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.		
„ средњи . .	31—— нов.	живе	
„ лаки . . .	30—— нов	мере	

Све од 1 килограма.

*

Стање воде под Новим Садом.

10. септембра било је	3·75	мет.
11 септембра било је . . .	3·97	мет

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 26. број

„Школског Одјека“

са овим садржајем:

Критика и школске књиге за вероисповедне школе. Пише Ј. Ј. Кнежевић, проф. учитељске школе — Пакрац. — Породица: Куд ће ивер од кладе. Од М. Ђ. — О дечјем забавишту и његовом оснивачу Фридриху Фреблу. Студија Dra H. Morf-Wintenthur-a. С немачког превела Даница Путник-Максимчева. (Продужење). — Седница српског учитељског збора старо-бечејског школског среза Од Ј. М. — Из школског круга: Употреба Вуковићеве рачунице за III. разред срп. народне школе. (Наставак). — Белешке. — Прикази.

„Школски Одјек“ излази сваког 1., 10. и 20. дана у месецу. Стаје на годину 4 фор. или 10 динара, на четврт 1 фор. или 2 дин. 50 пара. Огласи се рачунају по 6 новч. од реда из ситних слова, и сваки пут плаћа се за жиг 30 новч. — Рукописи се шаљу уредништву „Школског Одјека“ у Нови Сад, а претплата и огласи администрацији „Школског „Одјека“ у Нови Сад.

НАЈНОВИЈИ СПИСАК
КЊИГА И УЧИЛА
КЊИЖАРЕ ЛУКЕ ЈОЦИЋА У НОВОМ САДУ.

ШКОЛСКЕ КЊИГЕ
СОПСТВЕНЕ НАКЛАДЕ
са 20% рабата свога издања ко на више узме.

1. **Црквено-словенски буквар** М. Нешковића прерађен и поправљен према примедбама В. Ц. Ш. Савета V. издање . . . . . 16 н.
2. **Часослов** одобрен од В. В. Ш. Савета II. издање. . . . . 9 н.
3. **Часловац** од М. Нешковића VII. издање одобрен од В. Ц. Ш. Савета . . . . . 10 н.
4. **Псалтир** одобрен од В. Ц. Ш. Савета III. издање. . . . . 22 н.
5. **Псалтир словенски** од М. Нешковића II. издање. . . . . 16 н.
6. **Православни мали катихизис** прерађен по катихизису Платонову и удешен по наставном плану . . . . . 5 н.
7. **Православни средњи катихизис** прерађен по катихизису Платонову и удешен по наставном плану за III. разред III. издање . . . . . 12 н.
8. **Прва наука вере хришћанске**, удешен по наставном плану II. издање . . . . . 10 н.
9. **Катаваснја** на употребленије в народних училишчах устроенаја. III. издање . . . . . 16 н.
10. **Библиске повести** старога завета за III. разред Ив. М. Поповића, одобрене од ВЦШС. . 15 н.
11. **Приповетке** из новог завета по библич. и јеванђ. речима од М. Нешковића . . . . 30 н.
12. **Приповетке** из старог и новог завета по библич. и јеванђ. речима од М. Нешковића . . . 50 н.
13. **Мађарско језикословље** од Јована Илића одобрено од ВЦШС. I. св. VI. издање. . . 20 н.
14. — II. св. V. издање. . . 24 н.
15. — III св. II. издање. . . 30 н.
16. **Упутство** за мађарско језикословље, од Јована Илића . . . . . 20 н.
17. **Наставно градиво** из мађ. језика за I. и II. разред одабрао Ј. Миковић учит . . . 20 н.
18. **Српско мађарски разговори**, удешен за основне школе, од професора Мите Калића, треће са свим прерађено издање
I. део 15 н.
19. — II. део 30 н.
20. — по Гарајнју III. део 40 н.
21. **Мала мађарска граматика** (по Ановој методи за школу и самоуке по Ј. Далошу од Јована Поповића од ВЦШС. . . . . 5 н.
22. **Бач-бодрошка жупанија** за III. разред по најбољим изворима, од Аркадије Вуковића II. 12 н.
23. **Први основи** из математичког земљописа за ученике основних школа, према Наставном плану ВЦШС. од 6. јула 1878. бр. 34. . . 15 н.
24. **Земљопис** за IV. разред Св. Милетића, одобрен од ВЦШС. 1878. четврто са свим поправљено издање . . . . . 30 н.
25. **Градиво** из физике од Св. Милетића, према Наставном плану ВЦШС. 1878. бр. 34. . 30 н.
26. **Поука** о човечијем телу, животу и здрављу, од др. Милана Јовановића-Батута одобрена од ВЦШС. Број 191. 1887. I. део: Тело с поља са сликама. . . . . 15 н.
27. — II. део: Тело изнутра за слик. . 25 н.
28. **Рачуница** са II разред од Арк. Вуковића, одобрена од ВЦШС. I. свеска . . . . . 10 н.
II. свеска . . . . . 12 н.
III. свеска . . . . . 20 н.
29. **Рачуница** за I. разр. основних школа, написао Паја Дамјановић учит. Одобрена од ВЦШС. бр. 103/120. 1893. . . . . 30 н.
30. **Први основи** из рачуна у основној нар. школи са обзиром на нове мере по Шуберту. Израдио М. Т. Фрачковић. . . . . 10 н.
31. **Граматика** српскога језика за народне школе, написао Симеон Коњевић књ. I. о гласовима и речима одобрена од ВЦШС. . . . . 50 н
32. **Мала поетика** за школу и народ, написао др. Стеван Павловић, наградила Матица Српска, одобрена од ВЦШС. . . . . 1 ф. 20 н.
33. **Повртарство** (кућска башта), написао Стеван Коњовић, са 38 слика. . . . . 40 н.
34. **Воћарство** за школу и народ, написао Стеван Коњовић, са више слика. . . . . 60 н.
35. **Handbuch** zum Schnell-Unterricht in der serbischen Umgangssprache von D. Kalić Professor. . . . . 40 н.
36. **Нове природописне слике** за зид намењене основним и средњим школама заједно са српским и немачким а биљке и са латинским текстом са 320 дивних колорисаних слика на 24 таблице, I. Животиње а) Из зоологије (наука о животињама у 24 таблице 250 слика. II. Биљке и минирели б) Из ботанике и минерала у 24 таблице са 270 слика све у 48 таблица . . . . . 12 ф. — н.
37. **Писмарица** . . . . . 2 ф. 50 н.
38. **Штица** . . . . . 2 ф. — н.
39. **Српски пчелар.** Саставио Јован Живановић, са 52 слике. Цена . . . . . 1 ф. 60 н.

Као прека потреба за сваку школу јесу ове тисканице нужне:

1. **Записник** свршеног шк л. рада у који се сваког часа обављен посао у школи заводи тврдо укоричен . . . . . 2·50
2. **Попис** за школу обавезне деце, где се сва деца у једној години рођена уводе, табак . . . —·5
3. **Дневник** похађања свакидашње школе табак —·5
4. **Дневник** похађања пофторне школе табак —·5
5. **Главни** школски записник који је у све са горња два (3, 4,) устројен табак . . . . . —·5

Ових пет (5) горенаведених формулара одобрени су и препоручени су од В. Ц Ш. Савета 29. маја бр. 370/140 ex 1897. за употребу у срп. вероисповедним основним школама.

Главни школски дневник као и других горе наведених дајем тврдо укоричен и то:

за 80 ђака	100	120	150	200
—·80	1·—	1·20	1·50	2·—

У меким корицама 20% јефтиније.

Особито препоручујем словенски Буквар од Мите Нешковића која је од вис. зем. владе у Загребу, прописан за све школе у Хрватској. По методи Нешковићевог Буквара не потребује ученику ни полу времена, а да не постигне онај успех, који се од наставника изискује, дакле по најновијој методи, од свију дојакошњих књига те врсте, као најбољи учебник.

Имадем на сложишту, све школске књиге туђих наклада, на овим дајем 10% проц. приде.

С поштовањем

362 3—3 **Лука Јоцић.**

ОГЛАСИ.

Henneberg-Seide

von **45 Kr.** bis **fl. 14·65** p. Met. — nur acht, wenn direkt ab meinen Fabriken bezogen — schwarz, weiß und farbig in den modernsten Geweben, Farben und Dessins. **An Private porto- und steuerfrei ins Haus Muster umgehend.**

Seidenstoff-Fabriken G. Henneberg

(k. u. k. Hofl. Zürich. 601 37—

НА ЗНАЊЕ!

Част ми је поштованом грађанству из места и са стране јавити, да сам моју **лепо уређену трговину у Новом Саду бр. 25. КРАТКЕ, БЕЛЕ и ПОМОДНЕ РОБЕ** отворио.

Осим тога држим велико стовариште **помодних делова за господу и госпође**, а уз то као специјалитет

ПАРИСКЕ И БЕЧКЕ ШЕШИРЕ ЗА ГОСПОЂЕ

који су ми већ приспели у врло богатом избору.

С поштовањем

С. КОВАЧ,

1—1 335 **трговина „Код Роде“.**

За мој **велики бирт у Ст. Станару** тражим

БИРТАША.

Ступити може 1. новембра н. г. 1899. Првенство имају Срби, који говоре мађарски и немачки и да им је жена добра куварица,

Уз бирцув има и **касапница**, те је нужно да је бирташ уједно и касапин.

Ближа условија код мене лично.

Стари Станар, 11. септембра 1899.

Лазар Станковић,

367 10—10 поседник.

ДВА ЂАКА.

Због пространих просторија, узима једна одлична породица на стан и препитање уз најнижу цену 2 ђака. Који жели музику учити, стоји и леп нов гласовир бесплатно на расположењу. Упитати ваља у **књижари Луке Јоцића**, дунавска улица до променаде. 3 83 1—1

МАЛИ ОГЛАСИ.

Старији трговачки помоћник манупактурне бранже тражи стално место у вароши и добру кућу. Говори српски, немачки и мађарски. Извешће даје администрација овог листа под шифром: **„Бечкерек бр. 28.“**

384 1 1

Квиздив реституциони флуид.

Ц. и кр. привил. вода за прање коња.

Цена боцци 1 фор. 40 новч. а. вр.

Квиздов корнијбуршки прашак

за гајење марве

већ од 35 година употребљује се по дворским, војничким, као и већим цивилним штталама, за оснажавање и свежењ коња после јачих напора, лечи укочене зглавкове и повраћа коњу пређашњу свежост и снагу. - Прави је само под горе означеним знигом. Добити се може у свима лекарницама и дрогеријама аустро-угарске монархије.

Главно стовариште код

Franz Joh. Kwizda,

k. u. k. öst.-ung., kön. rumän., fürstl. bulgar. Hoflieferant Kreisapotheker, Korneuburg bei Wien.

583 35 45

ЧОКОЛАДА

Suchard

КАКАО

Купити се може свуда

40 32-52

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.